

C/2023/1504

18.12.2023

ZAWIADOMIENIE KOMISJI

w sprawie wytycznych dotyczących zapobiegania afrykańskiemu pomorowi świń oraz zwalczania i likwidacji tej choroby w Unii („wytyczne dotyczące APŚ”)

(C/2023/1504)

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

Spis treści

	<i>Strona</i>
SKRÓTY	3
DEFINICJE	3
WPROWADZENIE	4
I. GŁÓWNE PRZEPISY UNII DOTYCZĄCE APŚ	4
II. UTRZYMYWANE ŚWINIE	5
1. Informacje ogólne	5
2. Dodatkowe środki zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby u utrzymywanych świń	5
2.1. Zwiększanie świadomości	6
2.2. Środki bioasekuracji	6
2.3. Utrzymywanie świń na wolnym wybiegu na obszarach objętych ograniczeniami II i III	6
2.4. Regularne wizyty urzędowych lekarzy weterynarii	6
2.5. Ocena ryzyka dotycząca pasz	6
2.6. Pobieranie próbek i badanie	7
III. DZIKIE ŚWINIE	7
1. Informacje ogólne	7
2. Dodatkowe środki zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby u dzikich świń	8
2.1. Wykładanie przynęty	8
2.2. Środki bioasekuracji na obszarach dotkniętych chorobą i podczas polowań	8
2.3. Gromadzenie kluczowych danych	9
2.4. Współpraca	9
2.5. Eliminacja	9
2.6. Ustanowienie „białych stref”	9
2.7. Ogradzanie	9
2.8. Łowiectwo	10
2.9. Nadzór bierny, w tym poszukiwanie martwych dzikich świń i obróbka tusz	10
2.10. Ograniczony dostęp do stref objętych zakażeniem	10
2.11. Ograniczenia dotyczące stałego skarmiania	10
2.12. Pobieranie próbek i badanie	11
2.13. Odłów	11

3.	Stosowanie środków na różnych obszarach lub na obszarach objętych ograniczeniami	11
3.1.	Środki, które można wprowadzić na obszarach, na których APŚ nie występuje i które nie graniczą z obszarami objętymi ograniczeniami	11
3.2.	Środki, które można wprowadzić na obszarach, na których APŚ nie występuje (w tym na obszarze objętym ograniczeniami I), graniczących z obszarami objętymi ograniczeniami wymienionymi w załącznikach I i II do rozporządzenia w sprawie APŚ	12
3.3.	Środki, które można wprowadzić w strefach objętych nowym zakażeniem w celu zwalczania APŚ	12
3.4.	Środki, które można wprowadzić w rozległych strefach objętych zakażeniem w celu zwalczania APŚ	14
IV.	Zasady i kryteria geograficznego określania regionalizacji ze względu na APŚ w UE	14
ZAŁĄCZNIKI		
Załącznik I –	Główne przesłania dotyczące kampanii uświadamiających w państwach członkowskich	18
Załącznik II –	Środki bioasekuracji dla myśliwych i wszystkich pracowników zajmujących się poszukiwaniem tusz dzikich świń i ich obróbką	21
Załącznik III –	Pobieranie próbek od dzikich świń i usuwanie tusz dzikich świń w zainteresowanych państwach członkowskich	22
Załącznik IV –	Podsumowanie zaleceń dotyczących dzikich świń, opisanych w rozdziale III	23

SKRÓTY

Ab	Przeciwciała
Prawo o zdrowiu zwierząt	Rozporządzenie (UE) 2016/429
APŚ	Afrykański pomór świń
Wytyczne dotyczące APŚ	Wytyczne dotyczące zapobiegania afrykańskiemu pomorowi świń oraz zwalczania i likwidacji tej choroby w Unii
Wirus APŚ	Wirus afrykańskiego pomoru świń
Rozporządzenie w sprawie APŚ	Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2023/594 ⁽¹⁾ ustanawiające środki szczególne w zakresie zwalczania chorób w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń oraz uchylające rozporządzenie wykonawcze (UE) 2021/605
EFSA	Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności
ELISA	Test immunoenzymatyczny
UE	Unia Europejska
EURL	Laboratorium referencyjne Unii Europejskiej ds. APŚ ⁽²⁾
EUVET	Interwencyjny zespół weterynaryjny UE ⁽³⁾
FAO	Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa
GF-TAD	Globalne ramy stopniowego zwalczania transgranicznych chorób zwierząt
IPT	Test immunoperoksydazowy
KPD	Krajowe plany działania dotyczące dzikich świń w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń w Unii, określone w art. 56 i załączniku IV do rozporządzenia w sprawie APŚ.
WOAH	Światowa Organizacja Zdrowia Zwierząt
PAFF	Stały Komitet ds. Roślin, Zwierząt, Żywności i Pasz
PCR	Łańcuchowa reakcja polimerazy
SGE ds. APŚ	Stała grupa ekspertów ds. afrykańskiego pomoru świń

DEFINICJE

Do celów niniejszych wytycznych stosuje się następujące definicje:

Wykładanie przynęty: oznacza praktykę stosowania ograniczonych ilości paszy (np. kukurydzy) lub innych atraktantów w celu zwabienia dzikich świń na konkretny obszar (wyznaczony obszar, na którym umieszcza się paszę lub inne atraktanty), gdzie można na nie polować lub je schwytać.

Eliminacja: oznacza uśmiercanie dzikich świń w celu unieszkodliwienia tuszy bez obróbki poubojowej.

Odlów: oznacza chwywanie dzikich świń w pułapki.

Stałe skarmianie dzikich świń: oznacza praktykę dostarczania paszy dzikim świnom na danym obszarze przez dłuższy czas z zamiarem wsparcia przetrwania lub sztucznego wzrostu populacji tych zwierząt.

⁽¹⁾ Dz.U. L 129 z 15.4.2021, s. 1.

⁽²⁾ <https://asf-referencelab.info/asf/en/>

⁽³⁾ https://food.ec.europa.eu/animals/animal-diseases/veterinary-emergency-team_pl

WPROWADZENIE

Wytyczne dotyczące APŚ opracowują Komisja i państwa członkowskie; pozostają one bez uszczerbku dla mających zastosowanie przepisów Unii. Jedynie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest upoważniony do interpretowania prawa Unii w wiążący sposób.

Niniejszy dokument ma na celu dostarczenie państwom członkowskim lub zainteresowanym stronom wytycznych dotyczących dostępnych narzędzi zapobiegania APŚ oraz jego zwalczania i likwidacji w odpowiedzi na sytuację epidemiologiczną związaną z tą chorobą w UE i na świecie.

Niniejsze wytyczne wymienia się w rozporządzeniu w sprawie APŚ:

- w motywie 5 (w odniesieniu do zasad i kryteriów geograficznego określania regionalizacji ze względu na APŚ w UE);
- w art. 59 ust. 3 lit. b) (w odniesieniu do szczególnych obowiązków wszystkich państw członkowskich w zakresie informowania o APŚ);
- w lit. c) załącznika IV (w odniesieniu do minimalnych wymogów w zakresie krajowych planów działania dotyczących dzikich świń w celu uniknięcia rozprzestrzeniania się APŚ w Unii).

W wytycznych dotyczących APŚ:

- przedstawiono informacje na temat obowiązujących przepisów prawa UE;
- zilustrowano najlepsze praktyki w zakresie zarządzania APŚ i zachęcono do ich stosowania;
- zawarto porady dotyczące konkretnych środków (które nie są określone w przepisach UE) w zakresie zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby w Unii;
- określono zasady i kryteria geograficznego określania regionalizacji ze względu na APŚ w UE.

Wytyczne dotyczące APŚ można dostosować do potrzeb państw członkowskich lub regionów w celu uwzględnienia różnego poziomu ryzyka określonego w ocenach ryzyka ⁽⁴⁾ przeprowadzonych przez każde państwo członkowskie, a także uwzględnienia struktur właściwych organów weterynaryjnych i innych organów, przepisów krajowych oraz innych uwarunkowań na szczeblu krajowym lub lokalnym.

Wytyczne dotyczące APŚ opracowano i w razie potrzeby przeprowadza się ich aktualizację w oparciu o:

- normy międzynarodowe ⁽⁵⁾;
- oceny naukowe (przede wszystkim przedstawione przez EFSA ⁽⁶⁾);
- najlepsze praktyki i doświadczenia państw członkowskich i innych państw oraz misje i zalecenia EUVET;
- inne istotne informacje.

I. GŁÓWNE PRZEPISY UNII DOTYCZĄCE APŚ

W tabeli poniżej podsumowano najistotniejsze przepisy Unii dotyczące zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby:

Nr	Tytuł	Główny cel aktu prawnego	Uwagi
1.	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 ⁽⁷⁾ z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie przenośnych	Horyzontalne ramy prawne dotyczące zdrowia zwierząt w Unii.	„Prawo o zdrowiu zwierząt” Link do strony internetowej Komisji zawierającej dodatkowe informacje:

⁽⁴⁾ Dziennik EFSA 2018;16(11):5494.

⁽⁵⁾ <https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/>

⁽⁶⁾ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/african-swine-fever>

⁽⁷⁾ Dz.U. L 84 z 31.3.2016, s. 1.

Nr	Tytuł	Główny cel aktu prawnego	Uwagi
	chorób zwierząt oraz zmieniające i uchylające niektóre akty w dziedzinie zdrowia zwierząt		https://ec.europa.eu/food/animals/health/regulation_pl Komisja przyjęła szereg aktów delegowanych i wykonawczych ⁽⁸⁾ , aby umożliwić zastosowanie nowych przepisów.
2.	Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2020/687 ⁽⁹⁾ z dnia 17 grudnia 2019 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do przepisów dotyczących zapobiegania niektórym chorobom umieszczonym w wykazie oraz ich zwalczania.	Przewidziano w nim środki na wypadek oficjalnego podejrzenia lub urzędowego potwierdzenia chorób, ustanowienie obszarów objętych ograniczeniami (obszarów zapowietrzonych i zagrożonych) oraz stref objętych zakażeniem, a także zakazy i warunki przemieszczenia, na które udzielono zezwolenia, z tych obszarów.	Uzupełnienie przepisów dotyczących zapobiegania chorobom i ich zwalczania. Link do strony internetowej Komisji zawierającej dodatkowe informacje: https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/diseases-and-control-measures_pl
3.	Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2023/594 ⁽¹⁰⁾ z dnia 16 marca 2023 r. ustanawiające środki szczególne w zakresie zwalczania chorób w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń oraz uchylające rozporządzenie wykonawcze (UE) 2021/605	Przewidziano w nim środki szczególne w zakresie zwalczania chorób w odniesieniu do APŚ (środki w zakresie podziału na obszary w związku z APŚ na poziomie UE), umieszczenie w wykazie na poziomie Unii obszarów objętych ograniczeniami I, II i III (załącznik I) i obszarów objętych ograniczeniami, które obejmują obszary zapowietrzane i zagrożone oraz strefy objęte zakażeniem (załącznik II), zharmonizowane środki bioasekuracji dla niektórych zakładów (załącznik III) oraz minimalne wymagania dotyczące KPD (załącznik IV).	Szczególne środki w zakresie zwalczania APŚ (środki w zakresie podziału na obszary w związku z APŚ na poziomie Unii). Link do strony internetowej Komisji zawierającej dodatkowe informacje: https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/control-measures/asf_pl

II. UTRZYMYWANE ŚWINIE

1. Informacje ogólne

Środki, które należy wprowadzić w celu zapobiegania APŚ u utrzymywanych świń, zwalczania i likwidacji tej choroby, określono w przepisach UE, o których mowa w sekcji I.

2. Dodatkowe środki zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby u utrzymywanych świń

Wytyczne dotyczące APŚ zawierają wskazówki służące lepszemu wdrażaniu środków zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby u utrzymywanych świń, które to wskazówki należy uwzględnić w stosownych przypadkach.

⁽⁸⁾ https://food.ec.europa.eu/animals/animal-health/animal-health-law/delegated-and-implementing-acts_pl

⁽⁹⁾ Dz.U. L 174 z 3.6.2020, s. 64.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. L 79 z 17.3.2023, s. 65.

2.1. Zwiększanie świadomości

Oprócz ogólnych obowiązków określonych w prawie o zdrowiu zwierząt w rozporządzeniu w sprawie APŚ przewidziano następujące szczególne obowiązki:

- szczególne obowiązki zainteresowanych państw członkowskich w zakresie informowania i szkolenia (art. 57 i 58 rozporządzenia w sprawie APŚ);
- szczególne obowiązki wszystkich państw członkowskich w zakresie informowania (art. 59 rozporządzenia w sprawie APŚ).

Załącznik I do wytycznych zawiera główne przesłania i strategie komunikacji dostosowane do różnych grup docelowych. Mogą one stanowić punkt odniesienia przy organizowaniu krajowych kampanii uświadamiających we wszystkich państwach członkowskich.

Na stronie internetowej ⁽¹⁾ SGE ds. APŚ w Europie (inicjatywa GF-TAD) dostępny jest również zbiór materiałów informacyjnych na temat APŚ w różnych krajach.

2.2. Środki bioasekuracji

W rozporządzeniu (UE) 2016/429 przedstawiono ogólną koncepcję i definicję bioasekuracji oraz zawarto w nim pewne przepisy horyzontalne ⁽²⁾ w tym zakresie.

W art. 16 ust. 1 lit. b) ppkt (i) i w załączniku III do rozporządzenia w sprawie APŚ przewidziano wzmocnione środki bioasekuracji dla zakładów, w których utrzymywane są świny, znajdujących się na obszarach objętych ograniczeniami I, II lub III w zainteresowanych państwach członkowskich w przypadku przemieszczeń niektórych przesyłek, na które zezwolenie wydał właściwy organ zgodnie z rozporządzeniem w sprawie APŚ.

Środki bioasekuracji przewidziane w załączniku III do rozporządzenia w sprawie APŚ należy również propagować we wszystkich państwach członkowskich i można je stosować w innych zakładach (nieobjętych obowiązkami wynikającymi z rozporządzenia w sprawie APŚ), w których utrzymywane są świny (z wyjątkiem rzeźni, w stosownych przypadkach), w celu zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby.

2.3. Utrzymywanie świń na wolnym wybiegu na obszarach objętych ograniczeniami II i III

Ze względu na ryzyko przeniesienia wirusa APŚ zaleca się ograniczenie utrzymywania świń na wolnym wybiegu przynajmniej na obszarach objętych ograniczeniami II i III. Po przeprowadzeniu oceny ryzyka właściwy organ może podjąć decyzję o utrzymywaniu świń na wolnym wybiegu na obszarach objętych ograniczeniami II i III indywidualnie dla każdego przypadku ⁽³⁾ w oparciu o:

- odpowiednie środki bioasekuracji (np. podwójne ogrodzenie lub pojedyncze ogrodzenie pełne);
- regularne prowadzenie niezależnych i obiektywnych ocen bioasekuracji w gospodarstwach lub w innych zakładach (np. w zakładach odizolowanych, w tym w ogrodach zoologicznych) z wykorzystaniem kompleksowych standardowych protokołów;
- ewentualną ocenę lub w stosownych przypadkach zatwierdzenie gospodarstw chowu świń na wolnym wybiegu na podstawie ryzyka w zakresie bioasekuracji w urzędowym systemie zarządzanym przez właściwe organy.

2.4. Regularne wizyty urzędowych lekarzy weterynarii

W art. 16 ust. 1 lit. a) rozporządzenia w sprawie APŚ określono częstotliwość regularnych wizyt w zakładach podlegających dozwolonym przemieszczeniom niektórych przesyłek w obrębie obszarów objętych ograniczeniami i poza te obszary. Zakłady, w których świny są utrzymywane wyłącznie na użytek własny, również powinny być objęte regularnymi wizytami urzędowych lekarzy weterynarii na podstawie oceny ryzyka ukierunkowanej na APŚ i przeprowadzonej przez właściwy organ zainteresowanego państwa członkowskiego oraz zgodnie z odpowiednimi przepisami UE.

2.5. Ocena ryzyka dotycząca pasz

Ryzyko związane z paszą uznaje się za niższe ⁽⁴⁾ niż w przypadku wielu innych dróg zakażenia (np. kontaktu z zakażonymi żywymi zwierzętami i skarmiania zlewkami). Chociaż EFSA określa niektóre rodzaje pasz, które mogą stwarzać ryzyko przeniesienia APŚ do zakładu chowu świń, w szczególności w regionach, w których występuje zanieczyszczenie pochodzące od dzikich świń, istnieje większe prawdopodobieństwo, że konieczne będzie zarządzanie ryzykiem w przypadku innych dróg zakażenia, takich jak przemieszczanie żywych świń domowych, skarmianie produktami pochodzącymi od świń lub umożliwianie kontaktu między dzikimi świniami i utrzymywanymi świniami.

⁽¹⁾ <https://rr-europe.woah.org/en/Projects/gf-tads-europe/standing-groups-of-experts-on-african-swine-fever-in-europe/depository-on-african-swine-fever/>

⁽²⁾ Na przykład art. 10, 55, 65 itp.

⁽³⁾ Dziennik EFSA 2021;19(6):6639.

⁽⁴⁾ Dziennik EFSA 2021;19(4):6558.

Za potencjalne źródła APŚ u świń domowych, w szczególności w zakładach, w których świnie są utrzymywane na własne potrzeby, uznano lokalnie produkowane siano, słomę lub ziarno, zebrane z obszaru, na którym APŚ występuje u dzikich świń, wykorzystanie sprzętu rolniczego z podobnego obszaru lub podawanie świnom świeżej zielonki.

Podmioty działające na rynku pasz powinny odpowiednio wdrożyć skuteczne systemy identyfikowalności i środki bioasekuracji w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw składników pasz, aby przeciwdziałać ryzyku przenoszenia wirusa APŚ.

W stosownych przypadkach przechowywanie (w temperaturze powyżej 0 ° C) produktów paszowych oraz materiałów urozmaicających lub ściółkowych pochodzących z obszarów dotkniętych APŚ przed ich użyciem zmniejszy ryzyko przetrwania wirusa APŚ w matrycy. W szczególnych sytuacjach właściwy organ powinien rozważyć zastosowanie odpowiednich procesów dekontaminacji i przechowywania (np. czasu przechowywania, obróbki, temperatury) prowadzących do ograniczenia potencjalnego zanieczyszczenia wirusem paszy przemieszczanej z obszarów dotkniętych APŚ na obszary nie dotknięte tą chorobą.

W przypadku uznania, że w panujących warunkach lokalnych (w szczególności w przypadku zakładów, w których świnie są utrzymywane wyłącznie na użytek własny) wykorzystanie lokalnie zbieranych ziaren, trawy i słomy stanowi ryzyko (w następstwie oceny ryzyka przeprowadzonej przez właściwy organ zainteresowanego państwa członkowskiego), właściwy organ powinien rozważyć następujące środki:

- a) zakaz skarmiania utrzymywanych świń świeżą trawą lub ziarnem ⁽¹⁵⁾, chyba że poddaje się je obróbce służącej unieszkodliwieniu wirusa APŚ lub przechowuje poza zasięgiem dzikich świń przez co najmniej 30 dni przed użyciem;
- b) zakaz utrzymywania świń na słomie ⁽¹⁶⁾, chyba że poddaje się ją obróbce służącej unieszkodliwieniu wirusa APŚ lub przechowuje poza zasięgiem dzikich świń przez co najmniej 90 dni przed użyciem.

2.6. Pobieranie próbek i badanie

Wymogi dotyczące pobierania próbek i badania pod kątem APŚ u utrzymywanych świń określono w przepisach UE, o których mowa w sekcji I.

W przypadku uboju świń utrzymywanych na użytek własny w tym samym zakładzie pobieranie próbek i badanie pod kątem APŚ powinno odbywać się zgodnie z instrukcjami właściwego organu, przynajmniej w obrębie obszarów objętych ograniczeniami.

Pobieranie próbek, a także techniki, walidację i interpretację metod diagnostycznych należy przeprowadzać zgodnie z art. 6 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2020/689 ⁽¹⁷⁾ oraz, w stosownych przypadkach, należy uwzględnić:

- wytyczne udostępniane na stronie internetowej laboratorium referencyjnego Unii Europejskiej ⁽¹⁸⁾ oraz
- podręcznik badań diagnostycznych i szczepionek dla zwierząt lądowych Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (WOAH) ⁽¹⁹⁾.

III. DZIKIE ŚWINIE

1. Informacje ogólne

Środki, które należy przyjąć w celu zapobiegania APŚ u dzikich świń oraz zwalczania i wyeliminowania tej choroby, określono w przepisach UE, o których mowa w sekcji I.

Dzikie świnie w dużym stopniu przyczyniają się do rozprzestrzeniania i utrzymywania się APŚ. Odpowiednia kontrola ⁽²⁰⁾ dzikich świń zalecana w niniejszych wytycznych powinna być prowadzona:

⁽¹⁵⁾ Pochodzącymi z obszarów, na których zgłoszono APŚ.

⁽¹⁶⁾ Pochodzącymi z obszarów, na których zgłoszono APŚ.

⁽¹⁷⁾ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2020/689 z dnia 17 grudnia 2019 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do zasad dotyczących nadzoru, programów likwidacji choroby oraz statusu obszaru wolnego od choroby w przypadku niektórych chorób umieszczonych w wykazie i niektórych nowo występujących chorób (Dz.U. L 174 z 3.6.2020, s. 211).

⁽¹⁸⁾ <https://asf-referencelab.info/asf/en/>

⁽¹⁹⁾ <https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/>

⁽²⁰⁾ Dziennik EFSA 2018;16(11):5494.

- na obszarach, na których choroba nie występuje – ze zwróceniem uwagi na najlepsze praktyki zapobiegawcze, wczesne wykrywanie i gotowość na ewentualne wystąpienie APŚ oraz
- na obszarach, które są już dotknięte chorobą – w celu jej zwalczania i likwidacji.

Uznaje się, że czynnikiem ryzyka mającym największy wpływ na wystąpienie APŚ u dzikich świń jest zagęszczenie populacji tych zwierząt. Środki zapobiegawcze mające na celu ograniczenie i stabilizację populacji dzikich świń przed wprowadzeniem APŚ są korzystne zarówno z punktu widzenia zmniejszenia (i) prawdopodobieństwa narażenia populacji na APŚ, jak i (ii) starań potrzebnych w celu podjęcia działań w potencjalnych sytuacjach nadzwyczajnych (tj. mniejsza liczba usuwanych tusz) w przypadku wystąpienia APŚ.

Państwa członkowskie powinny rozważyć przyjęcie długoterminowego podejścia do zarządzania dzikimi świniami na podstawie krajowych planów działania.

2. Dodatkowe środki zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby u dzikich świń

Wytyczne dotyczące APŚ zawierają dodatkowe informacje i wskazówki służące lepszemu wdrażaniu środków zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby u dzikich świń, które to wskazówki należy uwzględnić w stosownych przypadkach.

Środki związane z zapobieganiem APŚ oraz zwalczaniem i likwidacją tej choroby mogą się różnić (w stosownych przypadkach w granicach dozwolonych przepisami) i należy je dostosować w zależności od obszaru lub strefy. Powinny one uwzględniać:

- czas rozwoju choroby na obszarze lub w strefie (różne etapy zakażenia można zidentyfikować za pomocą ciągłego systemu nadzoru biernego w celu wczesnego wykrywania APŚ u dzikich świń w połączeniu z badaniem ustrzelonych dzikich świń);
- dynamikę istniejącej populacji dzikich świń oraz jej rozmieszczenie i gęstość;
- istnienie naturalnych lub sztucznych barier;
- różnice środowiskowe i klimatyczne;
- praktyki rolnicze.

Wytyczne dotyczące APŚ obejmują środki związane z zapobieganiem APŚ oraz zwalczaniem i likwidacją tej choroby u dzikich świń, jak określono w pkt 4.1–4.14 tych wytycznych. Środki te podsumowano w załączniku IV do wytycznych dotyczących APŚ.

2.1. Wykładanie przynęty

Przynęty nie powinny stanowić źródła pożywienia dzikich świń w celu utrzymania ich populacji (np. w zimie).

Właściwy organ państwa członkowskiego może – po przeprowadzeniu oceny ryzyka ewentualnego wprowadzenia lub rozprzestrzeniania się APŚ i biorąc pod uwagę możliwość zastosowania dodatkowych środków ograniczających ryzyko – podjąć decyzję w sprawie ilości paszy dozwolonej do stosowania jako przynęta, uwzględniając:

- sytuację epidemiologiczną w zakresie APŚ w państwie członkowskim lub na obszarze/w strefie;
- znajomość istniejącej populacji dzikich świń w państwie członkowskim lub na obszarze/w strefie oraz
- praktyki łowieckie w państwie członkowskim lub na obszarze/w strefie.

2.2. Środki bioasekuracji na obszarach dotkniętych chorobą i podczas polowań

Należy wzmocnić środki bioasekuracji dotyczące dzikich świń w państwach członkowskich i stosować się do opracowanego w ramach inicjatywy GF-TAD podręcznika pt. „African swine fever in wild boar – ecology and biosecurity” [Afrykański pomór świń u dzików – ekologia i bioasekuracja] ⁽²¹⁾, w szczególności:

- rozdziału 5 „Bezpieczeństwo w lasach dotkniętych chorobą” oraz
- rozdziału 6 „Bioasekuracja podczas polowań”.

⁽²¹⁾ <https://www.woah.org/app/uploads/2022/07/asf-in-wild-boar-ecology-and-biosecurity-2nd-ed.pdf>

Minimalne wymogi bioasekuracji dla myśliwych i wszystkich pracowników zajmujących się poszukiwaniem tusz dzikich świń i ich obróbką określono również w załączniku II do wytycznych dotyczących APŚ.

2.3. Gromadzenie kluczowych danych

Badania dzikich świń pod kątem APŚ w państwach członkowskich dostarczają cennych informacji na temat sytuacji epidemiologicznej w zakresie APŚ i rozwoju tej choroby. Wraz z innymi istotnymi danymi umożliwia to dostosowanie w razie potrzeby konkretnych środków zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby.

Właściwe organy państw członkowskich powinny w stosownych przypadkach gromadzić i przekazywać EFSA⁽²²⁾ dane epidemiologiczne dotyczące APŚ oraz inne istotne informacje na temat tej choroby. Taka wymiana informacji umożliwia gromadzenie wiedzy naukowej na temat APŚ⁽²³⁾ z uwzględnieniem podejścia opartego na analizie ryzyka i podejmowanie decyzji w zakresie zarządzania.

2.4. Współpraca

Kontrola dzikich świń wymaga współpracy właściwych organów i zainteresowanych stron, takich jak podmioty gospodarki leśnej, organy ochrony środowiska i myśliwi. Skuteczna i efektywna współpraca ma zasadnicze znaczenie w kontekście zapobiegania APŚ oraz wczesnego wykrywania, zwalczania i likwidacji tej choroby. Środki wprowadzane w ramach niniejszych wytycznych powinny być zgodne z odpowiednimi unijnymi lub krajowymi przepisami w zakresie ochrony środowiska, łowiectwa i weterynarii, w tym z wymogami ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, oraz odpowiednio ocenione pod kątem podstaw naukowych, wpływu i skuteczności.

Na stronie internetowej⁽²⁴⁾ Stałej grupy ekspertów ds. APŚ w Europie (inicjatywa GF-TAD) dostępny jest również zbiór istotnych materiałów informacyjnych na temat APŚ wraz z najlepszymi praktykami stosowanymi w różnych krajach.

2.5. Eliminacja

Należy rozważyć eliminację w celu zmniejszenia populacji dzikich świń, w szczególności w strefach objętych nowym zakażeniem lub na obszarach zagrożonych.

2.6. Ustanowienie „białych stref”

Zwalczanie APŚ obejmuje środki zmniejszające populację dzikich świń, takie jak eliminacja prewencyjna lub, w stosownych przypadkach, polowanie w wyznaczonych strefach zwanych „białymi strefami”⁽²⁵⁾. Wcześniejsze doświadczenia niektórych państw członkowskich potwierdzają, że ustanowienie takich białych stref może być skutecznym narzędziem ograniczania rozprzestrzeniania się choroby w populacji dzikich świń. „Białe strefy” można ustanowić na obszarze sąsiadującym geograficznie z odpowiednim obszarem objętym ograniczeniami w związku z APŚ lub znajdującym się w jego obrębie, na którym wirus APŚ rozprzestrzenia się wśród dzikich świń. Aby powstrzymać rozprzestrzenianie się APŚ, w połączeniu z „białymi strefami” należy stosować różne środki (np. ogradzanie, znaczące i szybkie zmniejszenie liczebności dzikich świń itp.).

2.7. Ogradzanie

W stosownych przypadkach, aby ograniczyć przemieszczanie się populacji dzikich świń w celu zapobiegania APŚ oraz zwalczania i eliminacji tej choroby, w szczególności w strefach objętych nowym zakażeniem (w celu wyeliminowania APŚ), można wykorzystać ogradzanie. Ogradzanie należy stosować na ograniczonych głównych obszarach objętych zakażeniem, aby wyprowadzić prewencyjną eliminację dzikich świń w wyznaczonej strefie („biała strefa”), aby ograniczyć lub spowolnić przemieszczanie się dzikich świń ze stref objętych nowym zakażeniem na obszary nieobjęte zakażeniem, a także – w połączeniu z innymi środkami (np. polowaniem, „białymi strefami”, odłowem itp.) – aby powstrzymać lub spowolnić rozprzestrzenianie się APŚ. Można stosować różne rodzaje ogrodzeń (np. stałe, elektryczne) w zależności od lokalnych warunków i sytuacji epidemiologicznej w zakresie APŚ na danym obszarze oraz z uwzględnieniem następujących kwestii⁽²⁶⁾:

— żadna konstrukcja ogrodzenia elektrycznego nie jest w 100 % odporna na dzikie świnie na dużą skalę przez dłuższy czas;

⁽²²⁾ Na wniosek EFSA.

⁽²³⁾ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/african-swine-fever>

⁽²⁴⁾ <https://rr-europe.woah.org/en/Projects/gf-tads-europe/standing-groups-of-experts-on-african-swine-fever-in-europe/depository-on-african-swine-fever/>

⁽²⁵⁾ Dziennik EFSA 2021;18(5):EN-6573.

⁽²⁶⁾ Dziennik EFSA 2018;16(7):5344.

- w przeszłości EFSA stwierdził, że nie ma dowodów potwierdzających skuteczność dużych ogrodzeń w ograniczeniu przemieszczania się dzikich świń. Można jednak wziąć pod uwagę nowe doświadczenia państw członkowskich dotyczące ogradzania (w celu zmniejszenia lub powstrzymania rozprzestrzeniania się APŚ) ograniczonych głównych obszarów objętych zakażeniem;
- w kilku badaniach dotyczących stosowania zapachowych środków odstraszających w celu ochrony przed dzikimi świniami uzyskano rozbieżne wyniki (w kilku badaniach wskazanych w odpowiednim sprawozdaniu EFSA nie wykazano żadnego wpływu środka odstraszającego, jeżeli chodzi o dostęp dzikich świń lub szkody w uprawach).

W stosownych przypadkach w celu wyznaczenia obszarów objętych ograniczeniami można wykorzystać naturalne bariery, takie jak duże rzeki lub cieśniny, ponieważ w niektórych sytuacjach okazały się one skuteczne w ograniczeniu, ale nie całkowitym powstrzymaniu przemieszczania się dzikich świń.

2.8. Łowiectwo

Myśliwi we wszystkich państwach członkowskich powinni przejść szkolenie, aby znać zagrożenia, jakie stwarza APŚ, oraz najlepsze praktyki w przypadku znalezienia martwych dzikich świń lub innego podejrzanego przypadku APŚ.

Praktyki łowieckie należy dostosować do rozwoju epidemiologicznego choroby ze względu na ich wpływ na populację dzikich świń. Zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi do polowania można wykorzystać dodatkowy sprzęt techniczny, aby osiągnąć cele określone w niniejszych wytycznych dotyczących APŚ i w KPD.

W stosownych przypadkach należy zapewnić ścisłą współpracę między odpowiednimi organami i zainteresowanymi stronami ⁽²⁷⁾, w szczególności gdy gospodarka łowiecka w kontekście APŚ nie wchodzi w zakres kompetencji właściwego organu weterynaryjnego państwa członkowskiego.

2.9. Nadzór bierny, w tym poszukiwanie martwych dzikich świń i obróbka tusz ⁽²⁸⁾

Nadzór bierny (również jeżeli towarzyszy mu aktywne poszukiwanie martwych dzikich świń) jest najskuteczniejszym narzędziem wykrywania APŚ i monitorowania jego rozprzestrzeniania się. Należy zatem zachęcać do pobierania próbek i badania tusz martwych dzikich świń. Należy zwrócić szczególną uwagę na tusze znalezione w strefach objętych nowym zakażeniem oraz w ich pobliżu.

Zazwyczaj pierwsze znalezione tusze niekoniecznie są pierwszymi przypadkami choroby na tym obszarze. W związku z tym należy wzmocnić nadzór bierny (również w celu identyfikacji i lokalizacji najstarszych tusz) oraz badanie wszystkich tusz, w szczególności w strefach objętych nowym zakażeniem oraz w ich pobliżu.

2.10. Ograniczony dostęp do stref objętych zakażeniem

Dostęp do stref objętych zakażeniem (w szczególności stref objętych nowym zakażeniem, w przypadku których celem jest jak najszybsze zwalczanie APŚ) powinien być odpowiednio ograniczony ze względu na ryzyko przenoszenia APŚ przez ludzi, sprzęt, pojazdy itp. Właściwy organ powinien zarządzać tymi ograniczeniami w oparciu o ocenę ryzyka i z uwzględnieniem szczególnych warunków i uwarunkowań lokalnych.

2.11. Ograniczenia dotyczące stałego skarmiania

Należy ograniczyć stałe skarmianie dzikich świń w państwach członkowskich, aby ograniczyć lub w stosownych przypadkach zmniejszyć przetrwanie i sztuczny wzrost populacji dzikich świń.

Miejsca skarmiania lub urządzenia do skarmiania innych dzikich gatunków (np. dzikich przeżuwaczy) nie powinny być dostępne dla dzikich świń, a przeznaczona dla tych gatunków pasza (np. siano) nie powinna być atrakcyjna dla dzikich świń.

W szczególnych sytuacjach, po przeprowadzeniu oceny ryzyka, właściwy organ może rozważyć zezwolenie na stałe skarmianie dzikich świń przez ograniczony czas w celu odizolowania dzikich świń w strefie objętej nowym zakażeniem, jeżeli celem krótko- i średnioterminowym jest zwalczanie APŚ w tej strefie.

⁽²⁷⁾ Dziennik EFSA 2018;16(11):5494.

⁽²⁸⁾ Do celów wytycznych dotyczących APŚ termin „tusza” obejmuje zarówno (i) dzikie świnie znalezione martwe (w tym dzikie świnie zabite na drodze), jak i (ii) ustrzelone dzikie świnie.

2.12. Pobieranie próbek i badanie

Pobieranie próbek i badanie znalezionych martwych dzikich świń powinno opierać się na:

- ocenie ryzyka przeprowadzonej przez właściwy organ oraz
- nadzorze biernym.

W stosownych przypadkach znalezione tusze oraz dzikie świnie poddane eliminacji (np. w strefie objętej nowym zakażeniem lub w „białej strefie”) i chore należy zbadać w kierunku APŚ metodą PCR. Próbki do badań laboratoryjnych należy dostarczyć do laboratorium jak najszybciej (co najmniej w ciągu 72 godzin od pobrania próbek, z wyjątkiem obszarów już objętych ograniczeniami, w przypadku których celem jest zwalczanie APŚ).

Należy wziąć pod uwagę następujące elementy:

- test PCR (wykrywanie wirusa) powinien być testem wybieranym na obszarach, na których APŚ nie występuje, oraz na obszarach objętych ograniczeniami w związku z występowaniem APŚ;
- sam pozytywny wynik testu serologicznego nie musi wskazywać na występowanie wirusa;
- wykrywanie przeciwciał nie powinno być stosowane do wczesnego wykrywania wirusa APŚ, lecz raczej jako narzędzie (uzupełnienie testu PCR) pozwalające lepiej zrozumieć rozwój epidemiologii APŚ na niektórych obszarach lub w szczególnych sytuacjach, takich jak:
 - (i) badanie dzikich świń na obszarze objętym ograniczeniami I (graniczącym z obszarami objętymi zakażeniem); seropozytywne zwierzę może wskazywać na zmieniającą się sytuację związaną z chorobą, np. na rozprzestrzenianie się wirusa APŚ poza obszary objęte ograniczeniami II lub III;
 - (ii) obszary, na których choroba występowała przez długi czas.

Dodatkowe wytyczne dotyczące pobierania próbek od dzikich świń i usuwania tusz w zainteresowanych państwach członkowskich (państwach członkowskich, które wymieniono, lub których obszary wymieniono w załącznikach I i II do rozporządzenia w sprawie APŚ) przedstawiono w załączniku III do wytycznych w sprawie APŚ.

2.13. Odłów

Odłów należy uznać za skuteczny środek ograniczania lub zmniejszania populacji dzikich świń w kontekście APŚ na ograniczonym obszarze (np. w „białej strefie”) w połączeniu z innymi środkami mającymi na celu wyeliminowanie APŚ, w szczególności w strefach objętych nowym zakażeniem.

3. Stosowanie środków na różnych obszarach lub na obszarach objętych ograniczeniami

Dodatkowe środki zapobiegania APŚ oraz zwalczania i likwidacji tej choroby u dzikich świń, wymienione w rozdziale III pkt 2, powinny opierać się na sytuacji epidemiologicznej w zakresie APŚ i być dostosowane do poszczególnych obszarów lub obszarów objętych ograniczeniami (zgodnie z definicją w rozporządzeniu w sprawie APŚ) sklasyfikowanych do celów wytycznych dotyczących APŚ w następujący sposób:

- 3.1. obszary, na których APŚ nie występuje i które nie graniczą z obszarami objętymi ograniczeniami;
- 3.2. obszary, na których APŚ nie występuje (w tym obszar objęty ograniczeniami I), graniczące z obszarami objętymi ograniczeniami wymienionymi w załącznikach I (z wyjątkiem obszaru objętego ograniczeniami I) i II do rozporządzenia w sprawie APŚ;
- 3.3. ograniczone obszary objęte ograniczeniami odpowiadające strefom objętym nowym zakażeniem, na których APŚ występował u dzikich świń przez stosunkowo krótki czas (np. z uwzględnieniem rozwoju epidemiologicznego choroby), a głównym celem w tych strefach jest likwidacja APŚ perspektywie krótko- i średnioterminowej;
- 3.4. rozległe obszary objęte ograniczeniami odpowiadające znacznym obszarom objętym zakażeniem (np. całe terytorium państwa członkowskiego lub jego znaczna część), w których APŚ występował u dzikich świń przez stosunkowo długi czas, a głównym celem w tych strefach jest zwalczanie APŚ (ponieważ likwidacja APŚ może nie być wykonalna w krótkim terminie).

Ogólne zalecenia dotyczące poszczególnych środków dla różnych obszarów i obszarów objętych ograniczeniami przedstawiono w pkt 3.1–3.4 i podsumowano w załączniku IV.

- 3.1. Środki, które można wprowadzić na obszarach, na których APŚ nie występuje i które nie graniczą z obszarami objętymi ograniczeniami

Do celów zapobiegania APŚ należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:

- a) wykładanie przynęty z niewielką ilością paszy powinno być dozwolone wyłącznie do zwabienia dzikich świń do celów polowania, odłowu oraz, w stosownych przypadkach, eliminacji;
- b) podczas polowań należy propagować i stosować środki bioasekuracji;
- c) duże zagęszczenie dzikich świń może prowadzić do zwiększonego ryzyka wystąpienia APŚ, a w przypadku wprowadzenia wirusa APŚ – do szybkiego przenoszenia i długotrwałego utrzymywania się APŚ na obszarach dotkniętych chorobą. W związku z tym, aby zapewnić skuteczną gotowość na wypadek wystąpienia APŚ, właściwe organy państw członkowskich powinny dążyć przede wszystkim do znacznego zmniejszenia gęstości populacji dzikich świń w razie potrzeby ⁽²⁹⁾ i w stosownych przypadkach. Polowania powinny być ukierunkowane na stałe zmniejszanie populacji dzikich świń. Należy zatem zachęcać do prowadzenia ukierunkowanych polowań na dorosłe i młodociane samice dzikich świń (lub w stosownych przypadkach do ich eliminacji). W ogólnej liczbie pozyskanych zwierząt powinna panować równowaga między samcami i samicami (50 % z każdej kategorii);
- d) nadzór: pobieranie próbek powinno opierać się na nadzorze biernym; znalezione tusze i chore dzikie świni należy zbadać w kierunku APŚ metodą PCR;
- e) należy ograniczyć stałe skarmianie dzikich świń.

3.2. Środki, które można wprowadzić na obszarach, na których APŚ nie występuje (w tym na obszarze objętym ograniczeniami I), graniczących z obszarami objętymi ograniczeniami wymienionymi w załącznikach I i II do rozporządzenia w sprawie APŚ

Ze względu na zwiększone ryzyko wystąpienia APŚ oprócz środków przewidzianych w sekcji 3.1 należy wdrożyć dodatkowe środki mające na celu zapobieganie wprowadzeniu APŚ, w stosownych przypadkach zapewnienie szybkiego wykrycia APŚ oraz skuteczną gotowość na wypadek wystąpienia tej choroby:

- a) wykładanie przynęty z niewielką ilością paszy powinno być dozwolone wyłącznie do zwabienia dzikich świń do celów polowania, odłowu oraz, w stosownych przypadkach, eliminacji;
- b) należy prowadzić intensywne polowania (możliwe jest zezwolenie na polowanie zbiorowe i indywidualne), aby zmniejszyć zagęszczenie dzikich świń, co pozwoliłoby – w przypadku ewentualnego wystąpienia zakażenia – na powstrzymanie wirusa APŚ lub znacznie spowolnienie rozprzestrzeniania się APŚ;
- c) należy opracować długoterminową strategię kontroli dzikich świń i zachęcać do jej stosowania (z udziałem sektora publicznego i prywatnego), aby osiągnąć cele zmniejszenia populacji; należy uznać myśliwych za element tej strategii;
- d) właściwy organ powinien zarządzać eliminacją, polowaniami i odłowem we współpracy z innymi odpowiednimi organami i zainteresowanymi stronami;
- e) w stosownych przypadkach właściwy organ, we współpracy z innymi odpowiednimi organami i zainteresowanymi stronami, powinien rozważyć zastosowanie ogrodzenia;
- f) nadzór:
 - i. w stosownych przypadkach należy prowadzić aktywne patrolowanie w celu znalezienia tusz (najlepiej przez przeszkolony personel), aby wzmocnić nadzór bierny i jak najszybciej wykrywać APŚ;
 - ii. pobieranie próbek powinno opierać się na ocenie ryzyka i na wzmocnionym nadzorze biernym; w stosownych przypadkach znalezione tusze i chore dzikie świni należy zbadać w kierunku APŚ metodą PCR;
- g) wszystkie znalezione martwe dzikie świni należy unieszkodliwić zgodnie z zaleceniami właściwego organu.

3.3. Środki, które można wprowadzić w strefach objętych nowym zakażeniem w celu zwalczania APŚ

Ze względu na obecność APŚ głównym celem jest ograniczenie występowania choroby do ograniczonego obszaru, zapewnienie dokładnego wyznaczenia strefy objętej zakażeniem oraz jak najszybsze wdrożenie środków likwidacji APŚ.

⁽²⁹⁾ Na obszarach objętych nowym zakażeniem należy dokładnie rozważyć sposób kontroli dzikich świń, aby nie rozprzestrzeniać dalej APŚ.

W UE można wskazać szereg przykładów ⁽³⁰⁾ udanego zwalczania APŚ u dzikich świń, które należy wykorzystać jako podstawę do opracowania dostosowanych do potrzeb środków likwidacji APŚ. Należy wziąć pod uwagę następujące elementy:

- a) wykładanie przynęty powinno być dozwolone wyłącznie w celu odłowu i eliminacji;
- b) nadzór:
 - i. należy wykorzystać nadzór bierny jako podstawę do określenia fazy epidemicznej choroby (np. mniejsza liczba tusz niedawno padłych dzikich świń może wskazywać na ustępującą fazę epidemiczną APŚ);
 - ii. w stosownych przypadkach należy prowadzić aktywne patrołowanie w celu znalezienia tusz, przez przeszkolony personel, z wykorzystaniem psów lub dronów, aby wzmocnić nadzór bierny;
 - iii. pobieranie próbek powinno opierać się na wzmocnionym nadzorze biernym: wszystkie znalezione tusze i chore dzikie świni należy zbadać w kierunku APŚ metodą PCR;
 - iv. oprócz badania wszystkich znalezionych martwych dzikich świń w kierunku wirusa APŚ również upolowane lub wyeliminowane dzikie świni należy zbadać w kierunku wirusa APŚ metodą PCR (w tym, w stosownych przypadkach, w celu wykrycia przeciwciał);
- c) w stosownych przypadkach właściwy organ powinien rozważyć wprowadzenie zakazu polowań (na wszystkie gatunki) oraz innych działań w lasach jako środek zapobiegający rozprzestrzenianiu się APŚ, przynajmniej do czasu ustąpienia fazy epidemicznej. Operacyjna grupa ekspertów ⁽³¹⁾ powinna wspierać właściwy organ w ocenie sytuacji epidemiologicznej i określeniu zakończenia fazy epidemicznej z wykorzystaniem wyników ciągłego nadzoru biernego;
- d) nie należy prowadzić polowań zbiorowych, chyba że w należycie uzasadnionych sytuacjach, w przypadku których wdrożono odpowiednie środki (np. ogradzanie) zapobiegające przemieszczaniu się dzikich świń;
- e) wszystkie osoby poszukujące tusz dzikich świń i zajmujące się ich obróbką powinny stosować środki bioasekuracji, aby uniknąć ewentualnego zanieczyszczenia pojazdów, okólników i domów;
- f) w stosownych przypadkach dostęp do strefy objętej zakażeniem powinien być ograniczony do upoważnionych pracowników lub dostępu na podstawie odstępstw przyznanych przez właściwy organ;
- g) należy przeprowadzić specjalne szkolenia dla myśliwych w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa dalszego rozprzestrzenienia się wirusa w środowisku i poza strefę objętą zakażeniem;
- h) należy zapewnić pojemniki do przechowywania tusz dzikich świń przynajmniej w strefie objętej zakażeniem, jeżeli nie przewidziano żadnego alternatywnego systemu zbierania martwych zwierząt; w każdym miejscu przechowywania powinny być dostępne środki do czyszczenia i dezynfekcji; wszystkie znalezione martwe dzikie świni należy unieszkodliwić zgodnie z zaleceniami właściwego organu;
- i) można zezwolić na odłów w celu eliminacji (a następnie przeprowadzenia badań);
- j) można zezwolić na prowadzoną przez przeszkolonych myśliwych – i pod nadzorem właściwego organu – eliminację służącą likwidacji (lub przynajmniej znacznemu ograniczeniu) populacji dzikich świń tylko wtedy, gdy osiągnięto fazę endemiczną (po zakończeniu fazy epidemicznej) lub wdrożono inne środki (np. ogradzanie) zapobiegające przemieszczaniu się dzikich świń i pod nadzorem właściwego organu;
- k) nie należy przeprowadzać obróbki poubojowej dzikich świń (ani patroszenia); ustrzelone dzikie świni należy umieszczać w wodoodpornych pojemnikach lub workach, aby zminimalizować ryzyko rozprzestrzenienia się płynów zwierzęcych;
- l) ogrodzenia ⁽³²⁾ mogą ograniczać przemieszczanie się dzikich świń, a tym samym przyczyniać się do powstrzymania lub co najmniej spowolnienia rozprzestrzenienia się choroby. Ogradzanie powinno odbywać się na określonych obszarach. Ogrodzenia należy budować w odpowiednim czasie (i w połączeniu z innymi środkami), aby spowolnić rozprzestrzenienie się wirusa APŚ i uprzeczyć falę epidemiczną choroby.

⁽³⁰⁾ Czechy: https://ec.europa.eu/food/system/files/2019-02/ad_control-measures_asf_presentation-wild-boar-czech-rep.pdf Belgia: https://ec.europa.eu/food/system/files/2020-11/ad_control-measures_asf_erad-eu-bel.pdf

⁽³¹⁾ O której mowa w art. 43 rozporządzenia (UE) 2016/429 i art. 66 rozporządzenia delegowanego (UE) 2020/687.

⁽³²⁾ Sprawozdanie naukowe EFSA: Epidemiological analyses of African swine fever in the European Union [Analiza epidemiologiczna afrykańskiego pomoru świń w Unii Europejskiej] (listopad 2017 r.–listopad 2018 r.).

3.4. Środki, które można wprowadzić w rozległych strefach objętych zakażeniem w celu zwalczania APŚ

Głównym celem jest zwalczanie APŚ w danej strefie, zapewnienie, aby choroba nie rozprzestrzeniła się dalej na obszary, na których APŚ nie występuje, lub – jeżeli nie jest to wykonalne – ograniczenie w jak największym stopniu szybkości rozprzestrzeniania się wirusa APŚ na inne obszary.

Ze względu na obecność wirusa APŚ w strefach objętych zakażeniem przez długi czas ⁽³³⁾ i na znaczącym, rozległym terytorium, należy rozważyć następujące środki zwalczania APŚ:

- a) wykładanie przynęty z niewielką ilością paszy powinno być dozwolone wyłącznie do zwabienia dzikich świń w celu upolowania, odłowu oraz, w stosownych przypadkach, eliminacji;
- b) nadzór:
 - i. pobieranie próbek powinno opierać się na wzmocnionym nadzorze biernym: wszystkie znalezione tusze i chore dzikie świny należy zbadać w kierunku APŚ metodą PCR; upolowane lub wyeliminowane dzikie świny należy badać zgodnie z instrukcjami właściwego organu na podstawie konkretnej sytuacji epidemiologicznej i z uwzględnieniem odpowiednich przepisów UE (takich jak art. 51 i 52 rozporządzenia w sprawie APŚ);
 - ii. przeszkolony personel powinien prowadzić aktywne patrolowanie, aby wzmocnić nadzór bierny;
- c) polowania i odłów powinny koncentrować się na pobieraniu próbek do badań;
- d) podczas polowania, odłowu i usuwania tusz należy stosować minimalne wymogi bioasekuracji;
- e) obróbkę poubojową dzikich świń powinni przeprowadzać przeszkoleni myśliwi;
- f) wszystkie znalezione martwe dzikie świny oraz tusze odłowionych lub upolowanych dzikich świń z wynikiem dodatnim w kierunku APŚ należy unieszkodliwić zgodnie z zaleceniami właściwego organu;
- g) zasadniczo nie należy rozważać ogradzania rozległych obszarów ⁽³⁴⁾. W szczególnych sytuacjach można jednak rozważyć i wdrożyć ogradzanie strategiczne na podstawie oceny ryzyka przeprowadzonej przez właściwy organ.

IV. ZASADY I KRYTERIA GEOGRAFICZNEGO OKREŚLANIA REGIONALIZACJI ZE WZGLĘDU NA APŚ W UE

W rozporządzeniu w sprawie APŚ ustanowiono zasady umieszczania w wykazie na poziomie Unii w załącznikach I i II obszarów objętych ograniczeniami w następstwie wystąpienia ognisk APŚ. Te obszary objęte ograniczeniami powinny zostać wymienione w załącznikach I i II do rozporządzenia w sprawie APŚ z uwzględnieniem informacji przekazanych przez właściwe organy zainteresowanego państwa członkowskiego w odniesieniu do sytuacji w zakresie choroby oraz niniejszych wytycznych, a także poziomu ryzyka rozprzestrzeniania się APŚ i ogólnej sytuacji epidemiologicznej w odniesieniu do APŚ w zainteresowanym państwie członkowskim oraz w stosownych przypadkach w sąsiednich państwach członkowskich lub państwach trzecich (jak przewidziano w motywie 5 rozporządzenia w sprawie APŚ).

1. Przepisy UE Przepisy dotyczące umieszczania w wykazie obszarów objętych ograniczeniami w następstwie wystąpienia ognisk APŚ oraz środki mające zastosowanie na odpowiednich obszarach objętych ograniczeniami określono w przepisach UE, o których mowa w rozdziale I wytycznych dotyczących APŚ. W rozporządzeniu w sprawie APŚ ustanowiono szczególne środki w zakresie zwalczania chorób w odniesieniu do APŚ, które są powiązane z obszarami objętymi ograniczeniami wymienionymi w załącznikach I i II do tego rozporządzenia. W rozporządzeniu w sprawie APŚ przewidziano również podejście oparte na regionalizacji, które ma zastosowanie oprócz środków w zakresie zwalczania chorób określonych w rozporządzeniu (UE) 2016/429 i w rozporządzeniu delegowanym (UE) 2020/687. Rozporządzenie w sprawie APŚ zawiera wykaz obszarów objętych ograniczeniami w państwach członkowskich, w których wystąpiły ogniska APŚ, lub narażonych na ryzyko z powodu bliskości takich ognisk.
2. Kryteria wyznaczania granic geograficznych obszarów objętych ograniczeniami w związku z występowaniem APŚ w celu umieszczenia tych obszarów w wykazie, zmian i usunięcia z wykazu w załącznikach I lub II do rozporządzenia w sprawie APŚ Obszary objęte ograniczeniami w związku z występowaniem APŚ różnią się pod względem sytuacji epidemiologicznej w zakresie APŚ i poziomu ryzyka rozprzestrzeniania się choroby. Sklasyfikowano je jako (i) obszary objęte ograniczeniami I, II i III, przy czym obszar objęty ograniczeniami III wskazuje na najwyższy poziom ryzyka rozprzestrzeniania się APŚ i najbardziej

⁽³³⁾ Przez okres dłuższy niż 24–36 miesięcy, przy uwzględnieniu szczególnej sytuacji w tej strefie.

⁽³⁴⁾ Obecnie nie ma dowodów potwierdzających skuteczność dużych ogrodzeń w ograniczeniu przemieszczenia się dzików (EFSA, doi: 10.2903/j.efsa.2018.5344).

dynamiczną sytuację w zakresie choroby u utrzymywanych świń oraz – w następstwie wystąpienia ogniska APŚ w państwie członkowskim lub strefie uprzednio uznawanych za wolne od choroby – jako (ii) obszary objęte ograniczeniami, w tym obszary zapowietrzone i zagrożone (w przypadku wystąpienia ogniska APŚ u utrzymywanych świń), oraz strefy objęte zakażeniem (w przypadku wystąpienia ogniska tej choroby u dzikich świń). Ponadto te obszary objęte ograniczeniami należy wymienić lub zmienić w wykazie w załącznikach I lub II do rozporządzenia w sprawie APŚ lub usunąć z tego wykazu, biorąc pod uwagę, w stosownych przypadkach:

- 2.1. informacje i uzasadnienie przedstawione przez właściwy organ zainteresowanego państwa członkowskiego w odniesieniu do sytuacji w zakresie choroby i wprowadzonych środków;
 - 2.2. oparte na podstawach naukowych zasady i kryteria określania podziału geograficznego na obszary ze względu na APŚ oraz niniejsze wytyczne dotyczące APŚ;
 - 2.3. wprowadzony nadzór i jego wyniki;
 - 2.4. poziom ryzyka rozprzestrzeniania się APŚ;
 - 2.5. ogólną sytuację epidemiologiczną w zakresie APŚ, jej rozwój i dodatkowe czynniki ryzyka w zainteresowanym państwie członkowskim oraz w sąsiadujących państwach członkowskich lub państwach trzecich;
 - 2.6. historyczną i bieżącą obecność APŚ zarówno u świń utrzymywanych, jak i dzikich, wykazaną dzięki skutecznemu nadzorowi;
 - 2.7. wielkość jednostki epidemiologicznej objętej zagrożeniem, ciągłość terytorialną i geograficzną z sąsiednimi terytoriami oraz typologię obecnych biotopów;
 - 2.8. aspekty geograficzne związane z lokalizacją ognisk choroby;
 - 2.9. czynniki ekologiczne (np. drogi wodne, lasy) oraz istnienie naturalnych i sztucznych barier (np. ogrodzonych autostrad lub kolei lub „białych stref”);
 - 2.10. obecność i rozmieszczenie dzikich świń;
 - 2.11. epidemiologię choroby;
 - 2.12. wyniki szczegółowych ocen epidemiologicznych przeprowadzonych przez EFSA lub przez właściwe organy;
 - 2.13. zdobyte w przeszłości doświadczenie w zakresie rozprzestrzeniania się APŚ;
 - 2.14. podziały administracyjne, ciągłość terytorialną;
 - 2.15. wykonalność środków w zakresie zwalczania;
 - 2.16. rozmieszczenie i profil (np. rodzaj produkcji – m.in. działalność na świeżym powietrzu) zakładów, w których utrzymywane są świny, oraz istnienie obszarów zapowietrzonych i zagrożonych;
 - 2.17. praktyki łowieckie i inne kwestie związane z zarządzaniem dziką fauną i florą.
3. Na podstawie analizy danych epidemiologicznych z państw członkowskich, w których wystąpił genotyp II wirusa APŚ EFSA przedstawia w swoich sprawozdaniach ⁽³⁵⁾ dotyczących APŚ następujące ustalenia istotne z punktu widzenia regionalizacji:
- 3.1. zakażenie nadal rozprzestrzeniało się powoli w populacjach dzikich świń (szacowano, że mediana tempa rozprzestrzeniania się zakażenia APŚ na niektórych obszarach wynosiła 8–17 km/rok ⁽³⁶⁾),
 - 3.2. APŚ został wprowadzony do kilku państw członkowskich UE przez dwa różne procesy rozprzestrzeniania się:
 - 3.2.1. stosunkowo powolne i ciągłe rozprzestrzenianie się za pośrednictwem dzikich świń przez populacje i metapopulacje dzikich świń;
 - 3.2.2. translokacje za pośrednictwem człowieka prowadzące do powstania nowych klastrów APŚ oddalonych od obszarów, na których wcześniej występował APŚ.

⁽³⁵⁾ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/african-swine-fever>

⁽³⁶⁾ Jak oszacowano przy użyciu analizy sieci, mediana prędkości zakażenia w Belgii, Czechach, Estonii, na Litwie, Łotwie, w Polsce i na Węgrzech, wynosiła 2,9–11,7 km/rok (Analiza epidemiologiczna afrykańskiego pomoru świń w Unii Europejskiej, listopad 2018 r. – październik 2019 r.). Dziennik EFSA, tom 18, wydanie z 1 stycznia 2020 r.

4. *Czas obowiązywania ograniczeń* Obszary wymienione w załącznikach I lub II do rozporządzenia w sprawie APŚ powinny być objęte ograniczeniami do czasu, gdy sytuacja epidemiologiczna spełni kryteria pozwalające na zmianę lub usunięcie z wykazu obszarów objętych ograniczeniami w związku z występowaniem APŚ. Kodeks zdrowia zwierząt lądowych WOAH ⁽³⁷⁾ wraz z uwarunkowaniami epidemiologicznymi odnoszącymi się do tej choroby, dostarczają pewnych wskaźników co do harmonogramu i kryteriów, jakie obszar objęty ograniczeniami ze względu na występowanie APŚ, powinien spełnić, aby odzyskać status obszaru wolnego od zakażenia.
5. *Główne ogólne kryteria wyznaczania obszarów objętych ograniczeniami w związku z występowaniem APŚ* wymienionych w załącznikach I lub II do rozporządzenia w sprawie APŚ Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się APŚ oraz chronić rynek wewnętrzny UE i handel międzynarodowy, należy przyjąć ostrożne i oparte na podstawach naukowych podejście do obszarów objętych ograniczeniami wymienionych w tych załącznikach. Biorąc za punkt odniesienia Kodeks zdrowia zwierząt lądowych WOAH oraz najlepszą dostępną wiedzę, przed zmianą obszarów objętych ograniczeniami wymienionych w załącznikach I lub II do rozporządzenia w sprawie APŚ należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:
 - 5.1. ograniczenie lub całkowite usunięcie obszarów objętych ograniczeniami I i II wymienionych w wykazie nie powinno odbywać się podczas:
 - 5.1.1. sezonowych okresów większego rozprzestrzeniania się choroby opisanych przez EFSA;
 - 5.1.2. innych okresów większego rozprzestrzeniania się choroby w pobliżu odpowiednich obszarów objętych ograniczeniami;
 - 5.1.3. ogólną negatywną sytuację epidemiologiczną w zakresie APŚ w zainteresowanym państwie członkowskim;W celu ograniczenia i całkowitego usunięcia wymienionych w wykazie obszarów objętych ograniczeniami również w okresach sezonowych szczytów, o których mowa w pkt 5.1.1, można jednak wziąć pod uwagę ogólną pozytywną sytuację epidemiologiczną w zakresie APŚ w państwie członkowskim oraz uzasadnienia przedstawione przez właściwy organ weterynaryjny;
 - 5.2. na odpowiednim obszarze objętym ograniczeniami i na otaczających je obszarach na terytorium państwa członkowskiego powinien działać odpowiedni nadzór nad APŚ z korzystnymi wynikami przez wystarczająco długi czas, istotny z punktu widzenia epidemiologii APŚ;
 - 5.3. ogólną sytuację epidemiologiczną w zakresie APŚ w danym państwie, uzasadnienia przedstawione przez właściwy organ oraz, w stosownych przypadkach, wyniki audytów Komisji;
 - 5.4. właściwy organ powinien ocenić ryzyko wynikające ze zmiany obszarów objętych ograniczeniami, a ocena powinna wskazywać, że ryzyko rozprzestrzenienia się APŚ jest znikome odpowiednio dla danego obszaru objętego ograniczeniami.
6. *Główne szczegółowe kryteria zmniejszenia lub całkowitego usunięcia z wykazu obszaru objętego ograniczeniami III i przywrócenie, w stosownych przypadkach, obszaru objętego ograniczeniami II (w przypadku występowania wirusa APŚ u dzikich świń na tym obszarze) lub obszaru objętego ograniczeniami I (w przypadku obecności wirusa APŚ w bliskim sąsiedztwie u utrzymywanych albo dzikich świń) lub do obszaru nieobjętego ograniczeniami:*
 - 6.1. w ciągu ostatnich trzech lat na tym obszarze nie odnotowano żadnego przypadku zakażenia wirusem APŚ; okres ten można skrócić do 12 miesięcy, jeżeli nadzór w danym państwie lub strefie/obszarze lub ocena naukowa przeprowadzona na szczeblu unijnym lub krajowym nie wykazały obecności lub udziału kleszczy z rodzaju *Ornithodoros*;
 - 6.2. w przypadku pojedynczych lub nielicznych ognisk APŚ skupionych w przestrzeni i w czasie (w okresie 30 dni od pierwszego wystąpienia ogniska choroby na tym obszarze) w zakładach, w których świnie są utrzymywane na wystarczająco dużym terenie, gdzie w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie wystąpiło żadne ognisko APŚ u utrzymywanych świń – okres trzech lat lub 12 miesięcy, o którym mowa w pkt 6.1, można skrócić do 3 miesięcy, pod warunkiem że:
 - 6.2.1. wstępne oczyszczanie i dezynfekcję oraz, w stosownych przypadkach, dezynsekcję i deratyzację przeprowadzono zgodnie z art. 15 rozporządzenia delegowanego (UE) 2020/687 (niezwłocznie po zakończeniu wdrażania środków przewidzianych w art. 12 oraz, w stosownych przypadkach, w art. 14 tego rozporządzenia) we wszystkich zakładach dotkniętych chorobą;
 - 6.2.2. wdrożono środki, o których mowa w art. 26 i 41 (wizyty przeprowadzane przez urzędowych lekarzy weterynarii oraz badania kliniczne i – w razie potrzeby – badania laboratoryjne) rozporządzenia delegowanego (UE) 2020/687 oraz

⁽³⁷⁾ https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/terrestrial-code-online-access/?id=169&L=1&htmlfile=chaptre_asf.htm

- 6.2.3. jeżeli nadzór w danym państwie lub strefie/obszarze lub ocena naukowa przeprowadzona na szczeblu unijnym lub krajowym nie wykazały obecności lub udziału kleszczy z rodzaju *Ornithodoros*;
7. Główne szczegółowe kryteria zmniejszenia lub całkowitego usunięcia z wykazu obszaru objętego ograniczeniami II i przywrócenie obszaru objętego ograniczeniami I lub obszaru nieobjętego ograniczeniami:
- 7.1. w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie wystąpiły żadne ogniska APŚ u dzikich świń;
- 7.2. na podstawie ogólnej sytuacji epidemiologicznej w zakresie APŚ w danym państwie członkowskim oraz na podstawie uzasadnień przedstawionych przez odpowiedni właściwy organ można uwzględnić szczególne sytuacje ⁽³⁸⁾ związane ze skróceniem 12-miesięcznego okresu, o którym mowa w pkt 7.1;
- 7.3. w przypadku ogólnie korzystnej sytuacji epidemiologicznej w zainteresowanym państwie członkowskim nie wykazano występowania wirusa APŚ w określonym kontekście geograficznym, co potwierdzają pozytywne wnioski z wdrożenia strategii wyjścia EFSA ⁽³⁹⁾ (podejście dwuetapowe: połączenie odpowiedniej długości okresu monitorowania – „fazy kontroli” – po którym następuje odpowiedni okres „fazy potwierdzenia”).
8. Podstawą ograniczenia lub całkowitego usunięcia z wykazu obszaru objętego ograniczeniami I powinny być następujące czynniki:
- 8.1. ocena ryzyka związanego z APŚ;
- 8.2. nie odnotowano żadnych ognisk APŚ u utrzymywanych ani dzikich świń w ciągu ostatnich:
- 8.2.1. 12 miesięcy
- 8.2.2. lub 3 miesięcy w przypadku zastosowania kryterium, o którym mowa w pkt 6.2 w celu zmiany obszaru objętego ograniczeniami III na odpowiedni obszar objęty ograniczeniami I;
- 8.3. cały zbiór danych epidemiologicznych w szerszym kontekście geograficznym i czasowym, w tym sytuacja epidemiologiczna w zakresie APŚ w graniczących z nimi obszarach objętych ograniczeniami II lub III;
- 8.4. faza epidemiologiczna APŚ na odpowiednim obszarze oraz, w stosownych przypadkach, w całym państwie członkowskim; usunięcie z wykazu obszaru objętego ograniczeniami I nie powinno odbywać się na wczesnym etapie epidemii.

⁽³⁸⁾ Na przykład ostatni potwierdzony przypadek APŚ przypisuje się tuszy w stanie rozkładu lub szkieletowi tuszy dzikiej świni z dodatnim wynikiem testu PCR, która wskazuje, że śmierć tego zwierzęcia nastąpiła kilka miesięcy przed datą potwierdzenia.

⁽³⁹⁾ Dziennik EFSA 2021: tom 19, wydanie 3, marzec 2021 r.

ZAŁĄCZNIK I

– Główne przesłania dotyczące kampanii uświadamiających w państwach członkowskich

Kampanie uświadamiające powinny dostarczać wszystkim zainteresowanym stronom informacji, wiedzy i motywacji w celu zwiększenia nadzoru i sprawozdawczości, poprawy praktyk prewencyjnych oraz zapobiegania dalszemu rozprzestrzenianiu się i wprowadzaniu APŚ na nowych obszarach. W ramach tych kampanii należy podkreślać, że:

- APŚ zabija zarówno świnie utrzymywane, jak i dzikie świnie;
- APŚ może zagrażać źródłom utrzymania rolników;
- APŚ może spowodować, że lokalna populacja dzikich świń znacząco się zmniejszy (lub nawet zniknie);
- APŚ może mieć istotny wpływ na łowiectwo na obszarach dotkniętych tą chorobą.

Należy zwrócić szczególną uwagę na przyczyny podejmowania działań i płynące z tego korzyści dla zainteresowanych stron oraz negatywne skutki niepodjęcia działania przeciwko APŚ. Kampanie uświadamiające należy opracować w taki sposób tak, aby docierały do zamierzonej grupy docelowej. Komunikacja powinna być częsta i należy odpowiednio dobrać wiele kanałów komunikacji. Należy stworzyć możliwość gromadzenia informacji zwrotnych i ocen od odbiorców.

W razie potrzeby można wykorzystać najlepsze praktyki i przykłady z innych państw ⁽¹⁾ ⁽²⁾.

Kampanie uświadamiające powinny być poddawane okresowym przeglądom w celu uwzględnienia nowych informacji.

Znaczenie choroby

APŚ jest wyniszczającą, zazwyczaj śmiertelną chorobą zakaźną utrzymywanych i dzikich świń (tzw. „świń domowych” i „dzików”); stanowi poważne zagrożenie dla hodowców świń na całym świecie; nie wpływa na ludzi ani na inne gatunki, ale nie istnieje lekarstwo ani szczepionka na APŚ. Choroba ta może spowodować poważne skutki dla zdrowia w gospodarstwach, zakłócenia w międzynarodowym handlu zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego oraz ogromne straty gospodarcze.

Sektor wieprzowiny jest jednym z najważniejszych z ekonomicznego punktu widzenia sektorów rolnictwa w UE:

- stanowi on 8,2 % całkowitej produkcji globalnej przemysłu rolnego w UE, co jest najwyższą wartością w porównaniu z innymi sektorami mięsnymi (rok 2022, źródło: DG AGRI).
- Wieprzowina stanowi 52 % całkowitej produkcji mięsa w UE (rok 2022 r., źródło danych DG AGRI).
- Ma ona największy udział w wywozie całego mięsa produkowanego w UE: stanowi 61 % całkowitego mięsa wywożonego z UE (rok 2022 r., źródło danych: DG AGRI).

Podczas planowania kampanii uświadamiających należy podkreślić znaczenie sektora trzody chlewnej na szczeblu lokalnym, a nie tylko na szczeblu UE.

Główne przesłania i sugerowane narzędzia komunikacji dla głównych grup docelowych**1. Lekarze weterynarii (publiczni i prywatni)**

Dlaczego należy zatrzymać APŚ?

- APŚ stanowi poważne zagrożenie dla hodowców świń;
- nie istnieją metody leczenia, a na rynku nie są dostępne skuteczne szczepionki przeciwko APŚ;
- choroba ta może spowodować ogromne straty gospodarcze na szczeblu lokalnym, krajowym i unijnym;
- choroba powoduje ogromne cierpienie zarówno u świń utrzymywanych, jak i dzikich.

Jakie działania powinny podjąć służby weterynaryjne, aby powstrzymać APŚ?

- prowadzenie nadzoru;
- zapewnienie przejrzystego i szybkiego zgłaszania podejrzeń;

⁽¹⁾ <https://rr-europe.woah.org/en/Projects/gf-tads-europe/standing-groups-of-experts-on-african-swine-fever-in-europe/depository-on-african-swine-fever/awareness-material-on-asf/>

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/food/animals/health/regulatory_committee/presentations_pl

- udział w kampaniach informacyjnych i ich monitorowanie;
- stosowanie środków bioasekuracji między wizytami w zakładach i w ich trakcie;
- zapewnienie lepszej bioasekuracji w zakładach i doradztwo w tym zakresie.

Proponowane narzędzia komunikacji:

- materiały prasowe, artykuły, media itp. w specjalistycznych czasopismach i mediach regionalnych/lokalnych;
- materiały drukowane: za pomocą ukierunkowanej wysyłki pocztowej można przekazywać plakaty, ulotki, notatki prasowe itp. do stowarzyszeń lekarzy weterynarii;
- organizacja imprez, seminariów, szkoleń, konferencji itp. dla docelowych odbiorców;
- internet i media społecznościowe;
- krótkie filmy wideo i animacje rozpowszechniane wśród docelowych odbiorców.

2. Rolnicy

Dlaczego należy zatrzymać APŚ?

- APŚ stanowi poważne zagrożenie dla hodowców świń;
- choroba ta może spowodować ogromne straty gospodarcze (bezpośrednie i pośrednie);
- APŚ może zagrozić źródłom utrzymania rolników.

Co powinni zrobić rolnicy, aby powstrzymać APŚ?

- zgłaszać objawy kliniczne i oznaki APŚ lub każdy przypadek nietypowej śmiertelności;
- brać udział w dobrowolnych programach badań przesiewowych;
- dopilnować, aby wszelkie resztki żywności były umieszczane w szczelnych pojemnikach na odpady i nie stanowiły pożywienia dla utrzymywanych lub dzikich świń;
- wprowadzić i ulepszyć bioasekurację na poziomie gospodarstwa zgodnie z ustaleniami z właściwym organem.

Proponowane narzędzia komunikacji:

- materiały prasowe, artykuły, media itp. w specjalistycznych czasopismach i mediach regionalnych/lokalnych oraz, w stosownych przypadkach, usługi doradcze dla rolników;
- materiały drukowane: za pomocą ukierunkowanej wysyłki pocztowej można przekazywać plakaty, ulotki, notatki prasowe itp. do stowarzyszeń rolników;
- organizacja imprez, seminariów, szkoleń, konferencji itp. dla docelowych odbiorców;
- internet i media społecznościowe;
- krótkie filmy wideo i animacje rozpowszechniane wśród docelowych odbiorców.

3. Myśliwi

Dlaczego należy zatrzymać APŚ?

- aby uniknąć ograniczenia lub zakazu polowań, ograniczeń dla turystyki łowieckiej i znacznych strat ekonomicznych dla sektora łowieckiego w strefach objętych zakażeniem lub na sąsiednich obszarach;
- z powodu APŚ populacje dzikich świń mogą znacząco się zmniejszyć lub nawet zniknąć;
- zakażone dzikie świnie zanieczyszczają środowisko, co zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia wtórnych ognisk choroby u utrzymywanych świń;
- jeśli APŚ nie zostanie opanowany na ograniczonym obszarze, wirus może utrzymywać się w środowisku przez długi czas, co powoduje, że strategia wyjścia jest bardzo trudna.

Co powinni zrobić myśliwi, aby powstrzymać APŚ?

- współpraca z właściwym organem w zakresie znajdowania, szybkiego zgłaszania i bezpiecznego usuwania ze środowiska tusz dzikich świń;
- czyszczenie i dezynfekcja sprzętu, odzieży, pojazdu i trofeów myśliwskich na miejscu i zawsze przed opuszczeniem obszaru objętego ograniczeniami;
- w stosownych przypadkach patroszenie dzikich świń na wyznaczonym obszarze obróbki poubojowej na terenie łowieckim;
- przyczynianie się do stopniowego ograniczania populacji dzikich świń poprzez zmniejszenie zagęszczenia tych zwierząt na obszarach, na których choroba jeszcze nie wystąpiła (w tym ukierunkowane polowanie na dorosłe i młodościane samice);
- nieprowadzenie skarmiania dzikich świń przez cały rok;
- unikanie polowań na obszarach, o których wiadomo, że są dotknięte APŚ u dzikich świń.

Proponowane narzędzia komunikacji:

- materiały prasowe, artykuły i media w specjalistycznych czasopismach i mediach regionalnych/lokalnych;
- materiały drukowane: plakaty, ulotki, notatki itp. można przekazywać za pomocą ukierunkowanej wysyłki pocztowej do stowarzyszeń myśliwych, ale również rozprowadzać na lotniskach, stacjach kolejowych i w innych obiektach transportowych, w tym na granicach i w pobliżu siedlisk dzikich świń (np. w parkach publicznych);
- organizacja imprez, seminariów, szkoleń, konferencji dla docelowych odbiorców;
- internet i media społecznościowe;
- krótkie filmy wideo i animacje rozpowszechniane wśród docelowych odbiorców.

4. Ogół społeczeństwa (w tym podróżni i przewoźnicy pasy/żywności)

Dlaczego należy zatrzymać APŚ?

- w celu ochrony zdrowia zwierząt i źródeł utrzymania hodowców świń;
- w celu zapobiegania ogromnym stratom gospodarczym spowodowanym przez APŚ;
- w celu zapewnienia zgodności z przepisami.

Co powinien zrobić ogół społeczeństwa, aby powstrzymać APŚ?

- nie wprowadzać żywych świń ani produktów ze świń (świeżej wieprzowiny, wieprzowiny chłodzonej lub mrożonej, kielbas, szynki, peklowanego solą mięsa, tłuszczu wieprzowego) z terytoriów spoza UE;
- nie przemieszczać wieprzowiny ani innych produktów wieprzowych z obszarów objętych ograniczeniami w związku z APŚ, jeżeli jest to zabronione przepisami;
- nie pozostawiać żywności ani odpadów żywnościowych na obszarach dostępnych dla utrzymywanych lub dzikich świń.

Proponowane narzędzia komunikacji:

- internet i media społecznościowe;
- krótkie filmy wideo i animacje: do wyświetlania podczas podróży – na lotniskach, stacjach kolejowych i w innych obiektach transportowych, w tym na granicach; w pobliżu siedlisk dzikich świń (np. w parkach publicznych);
- materiały prasowe, artykuły i media w czasopismach poświęconych podróżom, żywności lub środowisku;
- materiały drukowane: plakaty, ulotki, notatki prasowe: do dystrybucji w obiektach transportowych, supermarketach lub parkach przyrodniczych.

ZAŁĄCZNIK II

– Środki bioasekuracji dla myśliwych i wszystkich pracowników zajmujących się poszukiwaniem tusz dzikich świń i ich obróbką

Właściwy organ ds. polowań na dzikie świny lub obróbki ich tusz na obszarach objętych ograniczeniami lub na innych obszarach (jeżeli właściwy organ uzna, że istnieje ryzyko wystąpienia APŚ) powinien rozważyć wymienione poniżej środki bioasekuracji.

- a) Należy udostępnić odpowiednią liczbę obiektów do obróbki poubojowej. W miarę możliwości na każdym terenie łowieckim powinien być dostępny co najmniej jeden specjalny zatwierdzony obiekt do obróbki poubojowej. W przypadku gdy na terenie łowieckim nie jest dostępny obszar patroszenia, należy wykorzystać najbliższy teren łowiecki z zakładem obróbki poubojowej. Obszar obróbki poubojowej powinien być zabezpieczony przed nieupoważnionym dostępem ludzi i zwierząt, wyposażony w wodę, wystarczającą ilość skutecznych środków dezynfekujących oraz urządzenia do gromadzenia odpadów.
- b) Na każdym terenie łowieckim obiekt/pomieszczenie powinien być wyposażony w chłodziarkę (lub procedury pozwalające uzyskać równoważne wyniki w zakresie przechowywania tuszy do czasu uzyskania wyników laboratoryjnych).
- c) Upolowane dzikie świny powinny pozostać na obszarze terenu łowieckiego do czasu badania; należy zwolnić wyłącznie tusze, które uzyskały wynik ujemny. Aby to osiągnąć, należy wprowadzić wymóg indywidualnej identyfikacji tusz.
- d) Podroby z upolowanych dzikich świń nie powinny być usuwane ze zwierzęcia na polu; odstrzelone dzikie świny powinny być przewożone do specjalnych autoryzowanych obiektów do obróbki poubojowej ograniczających utratę płynów ustrojowych (w tym krwi).
- e) Po obróbce poubojowej dzikiej świni miejsce i używany sprzęt (w tym środki transportu) należy umyć i zdezynfekować skutecznymi środkami dezynfekującymi.
- f) Produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego należy zebrać i przetworzyć zgodnie z odpowiednimi przepisami UE ⁽¹⁾.
- g) Podczas poszukiwania tusz dzikich świń i ich obróbki należy stosować środki bioasekuracji, aby uniknąć ewentualnego zanieczyszczenia środków transportu, okólników i domów.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/food/food/animal-products/eu-rules_pl

ZAŁĄCZNIK III

– Pobieranie próbek od dzikich świń i usuwanie tusz dzikich świń w zainteresowanych państwach członkowskich ⁽¹⁾**1. Pobieranie próbek od dzikich świń****a) Nadzór bierny**

Zasada pobierania próbek w całym kraju (obszary objęte ograniczeniami i obszary nieobjęte ograniczeniami w tym samym zainteresowanym państwie członkowskim) powinna opierać się na wzmocnionym nadzorze biernym. W stosownych przypadkach, na podstawie oceny ryzyka przeprowadzonej przez właściwy organ, wszystkie znalezione martwe i chore dzikie świny należy zbadać w kierunku APŚ metodą PCR. Na obszarach objętych ograniczeniami II i III pobieranie próbek w przypadku grupy dzikich świń znalezionych martwych razem w tym samym miejscu można połączyć do celów badania PCR z reprezentatywnej próbki grupy, jak przewiduje laboratorium referencyjne UE ds. APŚ.

b) Nadzór czynny

W oparciu o nadzór czynny można przeprowadzić dodatkowe pobieranie próbek od upolowanych dzikich świń według instrukcji właściwego organu. Na obszarach objętych ograniczeniami należy pobierać próbki od wszystkich upolowanych, poddanych eliminacji i znalezionych martwych/chorych dzikich świń (100 % próbek i badanie metodą PCR). W stosownych przypadkach dzikie świny upolowane na obszarach objętych ograniczeniami można dodatkowo poddać badaniu na obecność przeciwciał wirusa APŚ zgodnie z instrukcjami właściwego organu.

c) W przypadku upolowanych dzikich świń wymaga się pobrania tylko próbek krwi (do pobrania próbek można wykorzystać organy, jeżeli próbki krwi są niedostępne), jak przewiduje laboratorium referencyjne UE ds. APŚ.

2. Usuwanie tusz dzikich świń

a) Poszukiwanie tusz i ich bezpieczne unieszkodliwianie należy przeprowadzać co najmniej na obszarach objętych ograniczeniami i na każdym obszarze zagrożonym określonym przez właściwy organ. Zakażone tusze należy jak najszybciej wykryć i bezpiecznie usunąć w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się choroby do niewielkiego obszaru oraz natychmiastowego rozpoczęcia stosowania odpowiednich środków zwalczania i likwidacji APŚ.

b) W przypadku wykrycia APŚ na obszarach niedotkniętych tą chorobą bierne znajdowanie tusz należy uzupełnić aktywnymi poszukiwaniami prowadzonymi przez specjalistów w określonych miejscach („gorących punktach”) wyznaczonych przez właściwy organ.

c) Usuwanie tusz powinno polegać na przewiezieniu tych tusz do zakładu utylizacyjnego, głębokim zakopaniu albo spalaniu (pod nadzorem właściwych organów) zgodnie z odpowiednimi przepisami UE.

d) W stosownych przypadkach należy przeprowadzić dezynfekcję.

⁽¹⁾ Państwa członkowskie, w których występują obszary objęte ograniczeniami I, II lub III wymienione w załączniku I oraz obszary objęte ograniczeniami wymienione w załączniku II do rozporządzenia wykonawczego (UE) 2023/594.

– Podsumowanie zaleceń dotyczących dzikich świń, opisanych w rozdziale III

Środki	Sytuacja epidemiologiczna			
	Brak APŚ (gotowość)	Brak APŚ (gotowość)	Występowanie APŚ (likwidacja)	Endemiczny APŚ (zwalczanie)
	Obszary i strefy objęte ograniczeniami sklasyfikowane do celów wytycznych			
	5.1. Obszary, na których APŚ nie występuje i które nie graniczą z obszarami objętymi ograniczeniami	5.2. Obszary, na których APŚ nie występuje (w tym obszar objęty ograniczeniami I), graniczące z obszarami objętymi ograniczeniami	5.3. Niewielkie obszary objęte ograniczeniami odpowiadające strefom objętym nowym zakażeniem	5.4. Rozległe obszary objęte ograniczeniami odpowiadające istotnym strefom objętym zakażeniem
4.1. Wykładanie przynęty	Ograniczone, do celów polowania, odłowu oraz, w stosownych przypadkach, eliminacji		Ograniczone, do celów odłowu i eliminacji	Ograniczone, do celów polowania, odłowu oraz, w stosownych przypadkach, eliminacji
4.2. Środki bioasekuracji	Należy wzmocnić, propagować i podtrzymywać środki bioasekuracji podczas – w stosownych przypadkach – polowań, odłowów i eliminacji dzikich świń			
4.3. Gromadzenie kluczowych danych	Dzikie świnię znalezione martwe – pobrano próbki i poddano badaniu	Na podstawie oceny ryzyka: dzikie świnię znalezione martwe, od których pobrano próbki i które przebadano oraz upolowane dzikie świnię, które poddano badaniu w kierunku obecności wirusa APŚ. Wszystkie tusze poddano badaniu, jeżeli ocenione ryzyko jest wysokie.	Wszystkie dzikie świnię znalezione martwe i poddane eliminacji: pobrano próbki i poddano badaniu Wszystkie upolowane dzikie świnię poddano badaniu	Wszystkie dzikie świnię znalezione martwe i poddane eliminacji: pobrano próbki i poddano badaniu Upolowane dzikie świnię poddano badaniu na podstawie oceny ryzyka i zgodnie z rozporządzeniem w sprawie APŚ
4.4. Współpraca	Skuteczna i sprawna współpraca właściwych organów i zainteresowanych stron (takich jak podmioty gospodarki leśnej, organy ochrony środowiska i myśliwi) ma zasadnicze znaczenie w kontekście zapobiegania APŚ oraz wczesnego wykrywania, zwalczania i likwidacji tej choroby			
4.5. Eliminacja	W gestii właściwego organu; należy rozważyć eliminację w celu zmniejszenia populacji dzikich świń	W gestii właściwego organu; należy rozważyć i propagować eliminację w celu zmniejszenia populacji dzikich świń	Można rozważyć eliminację w celu wyeliminowania APŚ, kiedy osiągnięto fazę endemiczną (po fazie epidemicznej) i pod nadzorem właściwego organu. W praktyce nie należy podejmować żadnych działań do czasu konsolidacji i identyfikacji krzywej epidemii za pomocą ciągłego systemu nadzoru biernego lub innych środków mających na celu zapobieganie przemieszczaniu się dzikich świń.	W gestii właściwego organu; należy rozważyć i propagować eliminację w celu zmniejszenia populacji dzikich świń

4.6. Ustanowienie „białej strefy”		Nie dotyczy	Można rozważyć to rozwiązanie na podstawie oceny ryzyka w połączeniu z innymi środkami		Nie dotyczy, ale można rozważyć to rozwiązanie w szczególnych sytuacjach na podstawie oceny ryzyka i w połączeniu z innymi środkami
4.7. Ogradzanie		Nie dotyczy	Nie dotyczy, ale można rozważyć to rozwiązanie, aby utrzymać wyznaczone niewielkie obszary w celu ułatwienia stosowania środków zapobiegawczych	Istotne z punktu widzenia likwidacji APŚ na określonych niewielkich głównych obszarach objętych zakażeniem, jeżeli zostanie zbudowane w odpowiednim czasie i w sposób strategiczny w celu spowolnienia rozprzestrzeniania się choroby	Nie dotyczy, ale można rozważyć to rozwiązanie, aby utrzymać wyznaczone niewielkie obszary w celu ułatwienia stosowania środków w zakresie zwalczania choroby
4.8. Łowiectwo	Cel	Zwiększenie poziomu pozyskania w celu zmniejszenia populacji	Polowania intensywne (maksymalny poziom pozyskania)	Zalecenie dotyczące całkowitego zakazu polowań na wszystkie gatunki zwierząt do czasu ustąpienia fazy epidemicznej	W stosownych przypadkach powinny odbywać się wyłącznie w ramach rygorystycznych środków bioasekuracji (np. na własny użytek domowy myśliwych, w celu pobrania próbek do badań, w celu zmniejszenia ogólnej populacji dzikich świń).
	Stopień pozyskania	Zwiększenie wartości pozyskania (pozyskanie ilościowe)	Polowania zbiorowe i indywidualne	Eliminacja dopiero po ustąpieniu fazy epidemicznej	Eliminacja przez przeszkolonych myśliwych
	Metody	Ukierunkowanie na samice i osobniki młodociane (pozyskanie jakościowe) przy użyciu zwykłych metod polowania	Prowadzenie polowań na najwyższym poziomie osiągalnym na tym obszarze Zaangażowanie podmiotów prywatnych/publicznych w osiągnięcie celu zmniejszenia populacji	Brak polowań zbiorowych Po zakończeniu fazy epidemicznej zmniejsza się liczba polowań na najwyższym poziomie osiągalnym na tym obszarze. Zaangażowanie podmiotów prywatnych/publicznych w osiągnięcie celu zmniejszenia populacji	Polowania w ramach rygorystycznych środków bioasekuracji w celu pobrania próbek do badań
4.9. Nadzór bierny		Wzmocniony nadzór bierny; dzikie świny znalezione martwe – pobrano próbki i poddano badaniu w oparciu o ocenę ryzyka	Wzmocniony nadzór bierny; aktywne patrolowanie w celu znalezienia i zbadania martwych dzikich świń	Wzmocniony nadzór bierny; aktywne patrolowanie w celu znalezienia i zbadania martwych dzikich świń oraz unieszkodliwienia tusz	Wzmocniony nadzór bierny; aktywne patrolowanie w celu znalezienia i zbadania martwych dzikich świń oraz unieszkodliwienia tusz

4.10. Ograniczenie dostępu	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Dostęp do stref objętych zakażeniem powinien być w jak największym stopniu ograniczony ze względu na ryzyko przenoszenia APŚ przez ludzi, sprzęt, pojazdy itp.	Nie dotyczy, ale można rozważyć to rozwiązanie w szczególnych sytuacjach
4.11. Ograniczenia dotyczące stałego skarmiania	Należy je ograniczyć i nie powinno być prowadzone		W szczególnych sytuacjach, po przeprowadzeniu oceny ryzyka, właściwy organ może rozważyć zezwolenie na stałe skarmianie dzikich świń przez ograniczony czas w celu odizolowania dzikich świń w strefie objętej nowym zakażeniem, jeżeli celem krótko- i średnioterminowym jest zwalczanie APŚ w tej strefie.	Należy je ograniczyć i nie powinno być prowadzone
4.12. Pobieranie próbek i badanie	Testy PCR	Testy PCR W szczególnych sytuacjach, takich jak badanie dzikich świń na obszarze objętym ograniczeniem I, można zastosować wykrywanie przeciwciał (seropozytywne zwierzę może wskazywać na zmieniającą się sytuację związaną z chorobą, taką jak rozprzestrzenianie się wirusa APŚ poza obszary objęte ograniczeniami II lub III)	Testy PCR	Testy PCR W szczególnych sytuacjach można stosować wykrywanie przeciwciał na obszarach, na których APŚ występuje od dłuższego czasu
4.13. Odłów	Polowanie i badanie	Polowanie i badanie	Eliminacja i badanie Odłów należy uznać za skuteczny środek ograniczania lub zmniejszania populacji dzikich świń w kontekście APŚ na ograniczonym obszarze (np. w „białej strefie”) w połączeniu z innymi środkami mającymi na celu wyeliminowanie APŚ, w szczególności w strefach objętych nowym zakażeniem.	Eliminacja i badanie